

Nytt lovforslag kan bli voldsfelle for lærere

I dag for ti år siden, opplevde lektor Clemens Saers at en elev tok kvelertak på ham i klasserommet på Oslo Handelsgymnasium, - og skole-Norge var en hårsbreidd fra å oppleve et lærerdrap. Hvordan har skolemyndighetene forvaltet denne erfaringen i de etterfølgende årene? Et nytt lovforslag aktualiserer spørsmålet.

Det er absolutt ingenting i en lærers arbeidsmiljø som er farligere eller mer risikofylt for læreren, enn den enkelte elev. [Antallet lærere som svarer at de har vært utsatt for vold og trusler, er doblet siden 2018](#). Økningen i opplevd vold og trusler på arbeidsplassen, [er større blant lærere enn i voldsutsatte yrker som fengselsbetjenter og vektere](#). [Aldri har Osloskolen hatt så mange volds- og trusselhendelser mot lærere](#) som i 2023, og det er den mest alvorlige volden som øker.

[Regjeringen](#) og [kunnskapsministeren](#) har nylig foreslått endring av opplæringsloven. Formålet er å forebygge at elever begår fysiske krenkelser, verbal trakassering og ordensforstyrrelser, samt å øke respekten for læreres klasseledelse. Medisinen er å utstyre læreren med en lovfestet rett til å gripe fysisk tak i elevene som står for slik atferd. Selv om hensikten er god, mener jeg denne medisinen kommer med livstruende bivirkninger, og vil illustrere dette nettopp med Clemens Saers-saken.

For drøye ti år siden – i mars 2014 – var ledelsen ved Oslo Handelsgymnasium godt kjent med at én av skolens tusen elever var både voldelig og farlig for de ansatte (og elever) ved skolen. I de påfølgende ukene unnlot likevel skoleledelsen å informere lærerne om dette.

To måneder senere prøvde denne eleven å trenge seg inn i Saers' klasserom for å innkreve en gjeld fra en av Saers' elever. For å beskytte elevene sine la Saers en flat hånd på brystet til den farlige eleven for å stanse ham. Da tok eleven kvelertak på lektoren, og holdt taket så lenge at Saers var nær ved å dø. Takket være to snarrådige elever som kom til unnsetning, slapp Saers fra overfallet med livet i behold. Han ble sykmeldt i to år og deretter delvis arbeidsufør. Eleven ble idømt fengselsstraff for vold.

For syv år siden bistod jeg lektor Saers med å ta ut søksmål og kreve erstatning fra Oslo kommune. To rettsinstanser mente at skoleledelsen hadde opptrådt kritikkverdig ved å unnlate å informere sine ansatte, men kom til at ledelsen ikke hadde opptrådt «grovt uaktsomt», som er lovens krav for oppreisningserstatning. Saers tapte derfor saken.

For to år siden besluttet Oslo bystyre å innvilge lektoren en oppreisningserstatning på kr 350 000. Beløpet var identisk med det Saers hadde krevd i domstolene. Utdanningsetaten (Osloskolens øverste fagetat) kom derimot aldri med noen erkjennelse av at det var begått feil.

Mange vil kanskje tenke at denne saken representerte en systemfeil; et sjeldent avvik fra ellers gode rutiner. Mitt klare inntrykk er derimot at nestendrapet på lektor Saers var utslag av selve «systemet»; for jevnt over informeres ikke lærere om at enkeltelever på deres skoler er voldelige, har eksplosivt temperament eller annen høyrisikoatferd.

Det er videre betegnende at i løpet av ti år har ingen sentral skolemyndighet noen gang tatt til orde for at lærere må sikres nødvendig informasjon om elever med risikoatferd.

Heller ikke Regjeringens ferske lovforslag byr på noe som helst i denne retning. Tvert om, gjennom lovforslaget eksponeres læreren for en "voldsfelle": Som lærer forventes du å reagere fysisk overfor elever som forstyrrer undervisningen, men du får ikke tilgang på informasjon om hvorvidt eleven du har foran deg er av typen som absolutt ikke bør berøres fysisk. For eksempel fordi vedkommende er en voldelig elev med et eksplosivt temperament.

I resten av norsk arbeidsliv er det godt innarbeidet at arbeidsgivere skal informere sine ansatte om livsfarlig, men skjult arbeidsmiljørisiko. Selv i den så ofte utskjelte byggebransjen. Hvorfor er dette så selvsagt for alle andre arbeidsplasser, men ikke på skolene der lærere jobber?

Jeg ber derfor kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun om å svare meg på følgende spørsmål: Vil regjeringen supplere lovforslaget med en bestemmelse som sikrer at skolene gir sine lærere nødvendig informasjon om elever med risikoatferd?

I Knut Lindhs bok *Clemens Saers – lærer på liv og død* avslutter Saers sin historie slik: «Lærerne må fortsatt gå på jobb – dag etter dag, år etter år – i frykt for voldelige elever. Det er den virkelige tragedien, ikke overfallet på meg, men sviket mot alle norske lærere».

Hvis ingenting endres, vil dette fortsatt være dekkende for lærernes arbeidsmiljø.

Thorkil H. Aschehoug

Advokat og prosessfullmektig for Clemens Saers